

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ว่าจะมีความเสี่ยงจากภาวะค่าเงินบาทลอยตัว การปรับเพิ่มอัตราภาษี หรือราคาน้ำมันที่สูงขึ้นมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจการก่อสร้าง โดยทำให้ราคาวัสดุก่อสร้างและค่าก่อสร้างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากมูลค่างานในสัญญา ดังนั้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้รับจ้างก่อสร้างที่ได้รับความเดือดร้อน และลดความเสี่ยงของผู้รับจ้างก่อสร้างในช่วงภาวะวัสดุก่อสร้างขาดแคลนและขึ้นราคา รวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้ผู้รับจ้างบวกราคาเพื่อการเปลี่ยนแปลงราคาวัสดุไว้วงหน้ามากเกินไป และเกิดความเป็นธรรมต่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย จึงได้มีการนำสัญญาแบบปรับราคาได้มาใช้ในงานก่อสร้างภาครัฐ ซึ่งมีการนำมาใช้กันตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2516-2517 ก่อนที่จะยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2524 และนำกลับมาใช้อีกครั้งในปี พ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน โดยสัญญาแบบปรับราคาได้นั้น เป็นสัญญารับเหมาก่อสร้างที่ผู้รับจ้างก่อสร้างสามารถขอปรับราคาก่อสร้างได้จากการคำนวณ โดยใช้ Escalation Factor (ค่า K)

“Escalation Factor (K) เป็นตัวเลขดัชนีที่ใช้วัดการเปลี่ยนแปลงของค่างาน ณ ระยะเวลาที่ผู้รับเหมาก่อสร้างประมูลได้ เปรียบเทียบกับระยะเวลาที่งานแล้วเสร็จ” (“ถาม-ตอบ ค่า K”, 2540) ทั้งนี้ มีเงื่อนไขสำคัญ คือ

1. จะใช้ค่า K ได้เฉพาะในกรณีที่ผู้รับเหมารับงานจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะราชการบริหารส่วนท้องถิ่นเท่านั้น
2. ในการทำสัญญาว่าจ้าง คู่สัญญาจะต้องระบุในสัญญาให้ชัดเจนว่าเป็นสัญญาแบบปรับราคาได้ ในการประกวดราคาจ้างเหมาก่อสร้าง

ค่า K ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีทั้งหมด 35 สูตร โดยคำนวณได้จากสูตรที่กำหนดขึ้นตามแต่ละประเภทของงานก่อสร้าง เช่น งานอาคาร มีสูตรคำนวณ คือ

$$K = 0.25 + 0.15 \frac{I_t}{I_o} + 0.10 \frac{C_t}{C_o} + 0.40 \frac{M_t}{M_o} + 0.10 \frac{S_t}{S_o}$$

จากสูตรจะเห็นว่าในการคำนวณค่า K ประกอบด้วยตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์ และตัวเลขค่าดัชนีราคาต่างๆ เช่น ดัชนีราคาผู้บริโภค(I) ดัชนีราคาซีเมนต์(C) เป็นต้น ซึ่งค่า K ที่คำนวณได้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งก็จะมีค่าแปรเปลี่ยนไปตามค่าดัชนีราคาต่างๆ ในช่วงเวลานั้น

ในการศึกษาวิจัยปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้ค่า K ในสัญญาแบบปรับราคาได้นั้นมีแนวทางการศึกษาและวิเคราะห์ได้หลายประเด็น เช่น สูตรที่ใช้ในการคำนวณค่า K, ค่าสัมประสิทธิ์ รวมทั้งค่าดัชนีราคาต่างๆ เป็นต้น ซึ่งตัวเลขดัชนีราคาต่างๆ ที่ใช้ในการคำนวณค่า K ยกเว้นดัชนีราคาผู้บริโภค ได้มาจากการประยุกต์ค่าดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างที่กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ จัดทำขึ้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้เลือกทำการศึกษาและวิจัยค่าดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง สืบเนื่องมาจากดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างที่กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์จัดทำขึ้นนี้ ไม่ได้เป็นเพียงดัชนีที่ชี้ให้เห็นถึงภาวะการก่อสร้างที่เกิดขึ้นของประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นดัชนีที่ใช้ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้คำนวณค่า K อีกด้วย ดังนั้นหากดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างสามารถสะท้อนถึงภาวะการก่อสร้างของประเทศได้ถูกต้องมากขึ้น ก็จะส่งผลให้การคำนวณค่า K มีความถูกต้องมากขึ้นตามไปด้วย

โดยในการศึกษาและวิจัยเรื่องค่าดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แนวทาง คือ การศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการจัดทำดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง และการศึกษาแนวทางในการจัดทำดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้จะทำการศึกษาเพียงแนวทางที่สองเท่านั้น คือ เน้นศึกษาแนวทางการจัดทำดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง โดยการกำหนดตัวแทนวัสดุก่อสร้างในแต่ละหมวด และกำหนดน้ำหนักถ่วงให้กับตัวแทนวัสดุก่อสร้าง เพื่อให้ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างสามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงของงานก่อสร้างปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น

ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง เป็นดัชนีราคาขายส่งที่สามารถบ่งบอกถึงภาวะการก่อสร้าง และแนวโน้มธุรกิจก่อสร้างในประเทศ ซึ่งมีการจำแนกดัชนีออกเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของวัสดุก่อสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 9 หมวดหลัก คือ

1. หมวดไม้และผลิตภัณฑ์ไม้
2. หมวดซีเมนต์
3. หมวดผลิตภัณฑ์คอนกรีต
4. หมวดเหล็กและผลิตภัณฑ์จากเหล็ก
5. หมวดกระเบื้องและวัสดุประกอบ
6. หมวดวัสดุฉนวนผิวอย่างหยาบ
7. หมวดเครื่องสุขภัณฑ์
8. หมวดอุปกรณ์ไฟฟ้าและประปา
9. หมวดวัสดุก่อสร้างอื่นๆ

ในแต่ละหมวดจะประกอบไปด้วยรายการวัสดุต่างๆ ซึ่งถูกคัดเลือกมาเป็นตัวแทนของวัสดุก่อสร้างในหมวด แต่ในปัจจุบัน เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้โครงสร้างรูปแบบการก่อสร้างมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมทั้งวิธีการในการจัดทำดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างยังมีความไม่ชัดเจน ส่งผลให้รายการวัสดุในแต่ละหมวดอาจใช้เป็นตัวแทนของวัสดุก่อสร้างได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งควรจะมีการเปลี่ยนแปลงตัวแทนของวัสดุ ก็อาจต้องตัดบางรายการออกไป และเพิ่มบางรายการเข้ามา เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างสามารถสะท้อนถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาเสนอแนวทางในการปรับปรุงตัวแทนของวัสดุก่อสร้างในแต่ละหมวด รวมทั้งปรับปรุงน้ำหนักถ่วงของตัวแทนวัสดุก่อสร้างเหล่านั้น

โดยทั่วไปแล้ว จะเห็นว่าในการจัดทำดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทางด้านเศรษฐศาสตร์ แต่เพื่อให้ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างที่สร้างขึ้นสามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงและตรงกับความต้องการทางด้านก่อสร้างมากที่สุด การจัดทำดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างโดยอาศัยความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์เพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอต่อการคัดเลือกตัวแทนวัสดุ และการกำหนดน้ำหนักถ่วงเพื่อใช้ในการคำนวณดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องนำเอาความรู้ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ และความรู้ทางด้านก่อสร้างเข้ามามีบทบาทในการปรับปรุงดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง เพื่อที่จะนำดัชนีไปใช้ประโยชน์ในการบ่งบอกภาวะธุรกิจก่อสร้างในประเทศ รวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ในการคำนวณค่า K ในสัญญาแบบปรับราคาได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

เพื่อศึกษา และเสนอแนวทางในการคัดเลือกรายการวัสดุที่ใช้เป็นตัวแทนวัสดุก่อสร้าง และแนวทางในการกำหนดน้ำหนักถ่วงให้กับตัวแทนวัสดุก่อสร้าง รวมทั้งสรุปข้อดี ข้อเสีย อุปสรรคในการจัดทำ และข้อเสนอแนะในการนำแนวทางไปประยุกต์ใช้งานจริง เพื่อให้ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างสามารถสะท้อนภาวะการก่อสร้างปัจจุบันได้ใกล้เคียงมากยิ่งขึ้น

1.3 ขอบเขตของการทำวิจัย

ในการวิจัยนี้จะมุ่งเน้นศึกษาและวิเคราะห์ รูปแบบและขั้นตอนในการจัดทำของวิธีการคัดเลือกรายการวัสดุเพื่อใช้เป็นตัวแทนวัสดุก่อสร้างในแต่ละหมวด และวิธีการกำหนดน้ำหนักถ่วง ซึ่งจัดทำขึ้นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างข้อมูล เพื่อนำขั้นตอนต่างๆในแต่ละวิธีนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง

1.4 ขั้นตอนการทำวิจัย

1. ศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบของดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง รวมทั้งหลักการทั่วไปในการจัดทำดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ และสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาในรายละเอียดของวิธีการกำหนดตัวแทนวัสดุก่อสร้างในแต่ละหมวด และน้ำหนักถ่วงของตัวแทนวัสดุก่อสร้างแต่ละรายการ
3. ทำการศึกษาและรวบรวมวิธีการต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดตัวแทนวัสดุก่อสร้างในแต่ละหมวดของดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย และอุปสรรคในการจัดทำของแต่ละวิธี
4. ทำการศึกษาและรวบรวมวิธีการต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดน้ำหนักถ่วงให้กับตัวแทนวัสดุก่อสร้างแต่ละรายการ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย และอุปสรรคในการจัดทำของแต่ละวิธี

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการศึกษาแนวทางในการกำหนดตัวแทนวัสดุก่อสร้าง และแนวทางการกำหนดน้ำหนักถ่วงของตัวแทนวัสดุก่อสร้าง กับแนวทางการจัดทำดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างในปัจจุบัน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างที่สามารถสะท้อนถึงภาวะการก่อสร้างให้ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

6. สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางที่ใช้ในการกำหนดตัวแทนวัสดุก่อสร้าง และการกำหนดน้ำหนักถ่วง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงในการคำนวณหาดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง รวมทั้งเสนอข้อเสนอนี้

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการกำหนดตัวแทนวัสดุก่อสร้าง และการกำหนดน้ำหนักถ่วง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการคำนวณหาดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง โดยเมื่อนำมาประยุกต์ใช้คำนวณดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง จะส่งผลให้ได้ดัชนีที่บ่งบอกถึงภาวะการก่อสร้างในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น
2. ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างที่คำนวณขึ้นจากแนวทางการจัดทำดัชนีที่เสนอ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการคำนวณค่า K ในสัญญาแบบปรับราคาได้ ส่งผลให้สัญญาแบบปรับราคาได้มีความเหมาะสมกับภาวะปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการทำวิจัยให้กับผู้ที่สนใจ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกตัวแทนรายการสินค้า และกำหนดน้ำหนักถ่วง เพื่อปรับปรุงดัชนีในด้านอื่นๆ ต่อไป